

ПРОТОКОЛ ЗА ПОСТАПУВАЊЕ ПРИ ПРОЦЕНКА НА РИЗИК ЗА КОМПАНИИ АПЛИКАНТИ ОД АСПЕКТ НА ПОВРЗАНОСТ
СО НОСИТЕЛИ НА ЈАВНИ ФУНКЦИИ И НИВНО ВЛИЈАНИЕ

Скопје, Октомври 2018г.

СОДРЖИНА

1. Текст - Протокол за постапување при проценка на ризик за компании апликанти од аспект на поврзаност со носители на јавни функции и нивно влијание
2. Прилог 1 – Листа на проверка за компании кои имаат поврзаност со лица “Носители на јавни функции”

ПРОТОКОЛ ЗА ПОСТАПУВАЊЕ ПРИ ПРОЦЕНКА НА РИЗИК ЗА КОМПАНИИ АПЛИКАНТИ ОД АСПЕКТ НА ПОВРЗАНОСТ СО НОСИТЕЛИ НА ЈАВНИ ФУНКЦИИ И НИВНО ВЛИЈАНИЕ

I. ЦЕЛ И ОСНОВА

Основна цел на оваа иницијатива е дополнително зајакнување на кредибилитетот и транспарентноста на процесите на доделување на јавни фондови на компании за развој.

Истото ќе се оствари преку поставување на системско решение за постапување при проценка на ризици кај компании апликанти, од аспект на поврзаност со носители на јавни функции и нивно влијание.

Предлог - решението е изработено врз основа на постојна регулатива во земјата што го регулира работењето на јавниот сектор, искуства од досега спроведени повици на Фондот, увид/консултации со претходни искуства во Р Македонија како и постојни модели од други земји (Хрватска), а во контекст основната цел што треба да се постигне.

II. ХРОНОЛОГИЈА

Фондот за иновации и технолошки развој (во понатамошниот текст: ФИТР) во вториот квартал од 2018 година го објави Првиот повик од Столб 3 од Планот за економски раст на Владата на РМ. Во рамки на Планот, ФИТР обезбедува финансиска поддршка за компании преку четири инструменти за финансиска поддршка (Кофинансирани грантови за мали и средни претпријатија со тенденција на брз пораст („Газели“), Кофинансирани грантови за микро претпријатија, Кофинансирани грантови за подобрување на иновативноста и кофинансирани грантови за стручно усовршување и пракса за нововработени млади лица).

Покрај тоа, Фондот обезбедува финансиска поддршка на компании преку четири инструменти за поддршка кои се финансираат директно од заемот од Светска банка (Кофинансирани грантови за новоосновани трговски друштва “старт-ап” и “спин-оф”, Кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации, кофинансирани грантови за воспоставување, работење и инвестиции на деловно-технолошки акцелератори и кофинансирани грантови за технолошка екстензија).

За секој одделен инструмент на поддршка постојат јасно дефинирани критериуми за евалуација. Сопственичката структура на компанијата не е критериум за избор на предлог проект. Единствен основ по кој се разгледува сопственичката структура е од аспект на тоа дали компанијата има минимум 50.1% домашен капитал (ова е услов за подобност на компанијата во фазата на аплицирање но не за сите инструменти за финансиска поддршка).

Процесот на селекција и евалуација се одвива во две фази. ФИТР ангажира независни стручни лица - тројца локални експерти од различни области (економија, маркетинг и експерт од специфичната област што ја покрива проектот) кои ја вршат оценката во фазата на пред-евалуација. Сите оние проекти чиј просек надминува 51 бод, продолжуваат во втората фаза на Финална селекција, која ја врши Комитет за одобрување на инвестиции (во натамошниот текст: КОИ) составен од петмина странски експерти кои ги назначува Владата на Р.М.

Конечната одлука за доделување на ко-финансирање ја носи Комитетот за одобрување на инвестиции.

Во рамките на првиот повик, кој се реализираше во периодот 27 април до 11 јуни беа доставени вкупно 263 предлог проекти. КОИ донесе одлука за финансирање на 79 проекти во првиот инвестициски бран. Добитниците беа прогласени на јавен настан, а листата на одобрени предлог проекти беше веднаш објавена на веб страната на Фондот, пред да се пристапи кон потпишување на договорите. Во јавноста се отворија прашања во врска со неколку компании поради нивната поврзаност со носители на јавни функции во нивната сопственичка структура и можеен конфликт на интерес. Фондот реагираше со барање до секоја компанија со одобрен предлог проект да достави Изјава за сопственичката структура, односно за (не)постоење носител на јавна функција и/или член на неговото/нејзиното семејство во неа, заверена на нотар. Од 79 компании за кои КОИ одобри ко-финансирање во првиот бран, 6 компании се изјаснија дека имаат носители на јавна функција и/или членови на нивното семејство во нивната сопственичка структура. Поради притисокот од јавноста две од нив одлучија да ги повлечат нивните предлог проекти, а за останатите четири компании, КОИ ќе ги разгледува дополнително во светло на можеен конфликт на интерес.

III. ПРЕДЛОЖЕНО РЕШЕНИЕ И АРГУМЕНТАЦИЈА

Имајќи во предвид дека се работи за нова процедура во работењето на ФИТР која што се применува за прв пат и во јавниот сектор во Република Македонија, Фондот пристапи кон изработка на системско решение кое ќе се применува при аплицирање за сите инструменти за финансиска поддршка.

Како прв чекор во процесот на евалуација на апликациите ФИТР веќе вовеле нов механизам кој предвидува секој апликант да достави Изјава за сопственичката структура, односно за (не)постоење носител на јавна функција и/или член на неговото/нејзиното семејство во неа, заверена на нотар (во прилог 1). Врз основа на изјавите односно како дополнување кон изјавите, системското решение предвидува и изготвување на анализа на ризик, според Листа со прашања (check list) (прилог 2).

Оваа анализа ќе се спроведува во фаза на административна проверка на пристигнатите предлог проекти. Истата ќе ја изготвува тим од (ФИТР / опција Државна комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) / опција надворешни соработници или партнер организација) врз основа на Листата со прашања (check list). Во фазата на изготвување на механизмот за проверка ФИТР оствари соработка со тимот на Транспаренси Интернешнел Македонија (ТИ М), при што беше подготвена методологија за проверка. Во првата „пилот„ фаза проверката ќе ја извршат експерти од ТИ М, а за понатамошниот процес на проверка ќе се оствари соработка со ДКСК.

Овој документ за проценка на ризик ќе биде составен дел од документација која им се приложува на стручните лица во фазата на пред-евалуацијата, односно до Комитетот за одобрување на инвестиции кој ја носи конечната одлука.

Процесот на евалуација ќе се спроведува во согласност со Правилниците на ФИТР за сите инструменти кои предвидуваат двостепена евалуација на предлог-проектите и по исти критериуми за сите апликанти.

Аргументација

Ако се земе во предвид искуството во други земји (на пример Хрватска) и како тамошните тела за поддршка на иновации постапуваат со цел спречување судир на интереси, токму фазата на административна проверка е клучна за детекција. Оттаму и потребата да се развие Протокол за лицата кои ја вршат проверката.

Дополнително во Македонија не постои Национален регистар на службени лица во кој ќе бидат заведени сите носители и вршители на јавни функции, иако истите според Законот за спречување на корупцијата имаат обврска истите да поднесат Изјава за имотната состојба, а според Законот за спречување на судир на интереси и изјава за интереси. Ова опфаќа и пријава доколку во нивна сопственост имаат приватна компанија, како што е случај во Хрватска. Ваков податок во Македонија може да се најде во на Анкетниот лист за имотна состојба согласно член 33 од Законот за спречување на корупцијата, кој се депонира кај ДКСК и Управата за јавни приходи.

Регистар на избрани и именувани лица е предвиден во член 35-б од Законот за спречување на корупција во Р.М., но таква функционална база на податоци за жал се уште не постои. Во недостиг на таков Регистар, праксата на ФИТР е за секое конкретно прашање од областа да се обраќа до ДКСК, но на секој Допис со барање за информација се чека околу една седмица, а предвидениот рок за одговор изнесува дури 30 дена според Законот за општа управна постапка (ЗОУП), што ќе влијае на неисполнување на роковите пропишани во правилниците на Фондот.

Дополнително ситуацијата ја отежнува и фактот дека Законот за спречување на судир на интереси и Законот за спречување на корупција не се консеквентни и усогласени во дефинициите на службени и блиски лица и семејство (член 3 од Законот за спречување судир на интереси и член 7 од Законот за спречување на корупција, кој посочува на дефинициите од Кривичниот законик).

ЗАКЛУЧОК:

Од горенаведените причини, нужно е ФИТР да има своја процедура со јасни дефиниции и упатства кои ќе овозможат да се постигне целта на нејзиното воведувањето и ускладеност со интерните рокови на ФИТР предвидени во Правилниците за четирите инструменти од Столб 3 како и правилниците за инструментите финансирани од заемот од Светска банка.

Предлог – протоколот беше ставен на јавна расправа во период од 30 дена, а по спроведување на „пилот,, проверката на евентуален судир на интереси истиот ќе биде подготвен за примена за првиот следен повик на Фондот (проценет датум на завршување: 15 декември 2018 г.).

ПРИЛОГ 1. Листа на проверка за компании кои имаат поврзаност со лица “Носители на јавни функции”

Оваа анализа е наменета за елиминирање на ризикот од судир на интереси и влијание во случаите кога апликанти се компании кои имаат поврзаност со лица носители на јавни функции.

Првата, „Пилот,, анализа се спроведува од страна на “Транспаренси Интернешнел – Македонија” во фаза на административна проверка на пристигнатите предлог проекти, а врз основа на доставена документација од страна на апликантот (документација побарана во фаза на аплицирање согласно Правилникот на конкретниот инструмент за финансиска поддршка за кој аплицира компанијата), врз основа на доставена нотарски заверена изјава од страна на управителот на компанијата апликант во која се изјаснува дали во сопственичката структура на компанијата има лице кое се дефинира како “Носител на јавна функција” како и врз основа на дополнителна документација и информации обезбедени во процесот на анализа.

1. Податоци за компанијата апликант:

Име на компанија апликант						
Даночен број						
ЕМБС						
Име и презиме на управител						
Датум на основање на компанијата апликант				Број на години на функционирање:		
Износ на остварени приходи во последните три години (ден.)	2017:		2016:		2015:	
Колкав процент од приходите се од домашен а колкав од странски пазар :	Домашен пазар:	%	Меѓународен пазар:	%		
Вкупен број на вработени во компанијата:						
Инструмент за поддршка за кој аплицира компанијата						
Дали компанијата аплицира со еден или повеќе проекти						
Име на проект						

Вкупен буџет на предлог проектот (ден.)	Сопствено ко-финансирање (ден.)	Износ побаран од ФИТР (ден.)

Сопственичка структура на компанијата апликант (според тековна состојба):	Име и презиме	% на сопственост

1а. Ве молиме наведете дали компанијата е капитално поврзана со други компании (односно дали сопственикот/сопствениците се јавуваат како основачи на други компании):

ДА	НЕ
----	----

Доколку одговорот е позитивен, во табелата подолу да се наведат кои се поврзаните компании*:

Име на компанија	Сопственичка структура	Основ на поврзаност

*Во случај компанијата која има декларирано носител на јавна функција во својата сопственичка структура да е старт-ап кој е основан во тековната година т.е. да нема минимум една завршна сметка, тогаш анализата ќе се прошири и на поврзаните компании (доколку има поврзаност со други компании).

2. Дали компанијата апликант во својата сопственичка структура има пријавено лице кое е носител на јавна функција?

ДА	НЕ
----	----

Доколку одговорот на прашање под број 2 е негативен анализата на компанијата продолжува на прашање број 5, 6 и 7. Доколку одговорот под прашање под број 2 е позитивен, анализата продолжува од прашање број 3:

3. Според кој основ лицето носител на јавна функција се дефинира како носител на јавна функција:

- а) претседатели на држави и влади, министри и заменици или помошници министри;
- б) избрани претставници во законодавната власт;
- в) судии на врховни или уставни судови или други носители на високи правосудни функции против чија одлука, освен во исклучителни случаи, не може да се користат правни лекови;
- г) членови на органи на управување на супервизорски и регулаторни тела и агенции, државна ревизорска институција и членови на одбор на централна банка;
- д) амбасадори;
- ѓ) офицери од висок ранг во вооружените сили (чинови повисоки од полковник);
- е) избрани и именувани лица согласно со закон и членовите на органите на управување и надзор на правни лица основани од државата;
- ж) лица со функции во политички партии (членови на извршните органи на политичките партии);
- з) лица на кои им е или им била доверена истакната функција во меѓународна организација, како директори, заменици директори, членови на управни и надзорни одбори или други еквивалентни функции и
- с) градоначалници и претседатели на совети на општини.
- и) членови на семејството на носителот на јавна функција и тоа:
 - брачен другар или лице со кое носителот на јавна функција е во вонбрачна заедница,
 - деца и нивни брачни другари или лица со кои децата на носителот на јавна функција се во вонбрачна заедница или
 - родители на носителот на јавна функција
- ј) лице кое се смета за близок соработник на носителот на јавна функција е физичко лице:
 - за кое е познато дека има заедничка правна или вистинска сопственост врз правното лице, има склучено договори или воспоставено други блиски деловни врски со носителот на јавна функција или
 - кое е единствен вистински сопственик на правното лице или правен аранжман за кое е познато дека се основани во корист на носителот на јавна функција.

--

4. Со оглед дека носители на јавна функција од точка а) до точка ј) се сметаат лицата најмалку две години по престанокот на извршување на јавната функција, дали носителот на јавна функција во моментот извршува јавна функција или истата ја извршувал во последни две години? (Доколку е случај втората опција наведете го датумот на престанок на функцијата).

--

5. Дали компанијата апликант досега има склучено договори со државни институции и јавни претпријатија по постапка за јавна набавка:

ДА	НЕ
----	----

Доколку одговорот е негативен, продолжете на прашање број 6.

Доколку одговорот е позитивен, во продолжение пополнете ја табелата со податоци за склучени договори по основ на јавна набавка од страна на државни институции и/или јавни претпријатија:

Договорен орган	Предмет на договорот	Датум на договорот	Вредност на договорот (ден.)

6. Дали компанијата досега има користено државна помош?

ДА	НЕ
----	----

Доколку одговорот е негативен, продолжете на прашање број 7.

Доколку одговорот е позитивен, во продолжение пополнете ја табелата за каков вид на државна помош станува збор:

Вид на државна помош	Одобрен износ	Институција/орган кој ја одобрил	Период на користење

7. Колкав процент од вкупните приходи што ги остварувала компанијата во годините кога носителот на јавна функција ја извршувал функцијата отпаѓа на приходи генерирани од склучени договори со јавни претпријатија и државни институции:

Година	Износ на вкупни приходи на компанијата	% на приходи генерирани државни институции и јавни претпријатија

8. Оценете дали функцијата која носителот на јавна функција ја извршува/извршувал во претходни две години има можно или директно влијание врз спроведувањето на проектот?

(на пример: компанијата аплицира со проект за изработка на софтвер кој има примена во областа на земјоделието а лицето носител на јавна функција има надлежности во секторот земјоделие, и сл.)

Компанијата нема носител на јавна функција во својата сопственичка структура:	Да = 100 поени Не=0 (Не подлежи на понатамошна евалуација според методологијата)	
Компанијата пријавила поврзани компании	Да Не	Да = 10 Не (ако е прокриено) 0
Поврзаните компании имаат носител на јавна функција во својата сопственичка структура:	Да Не	Да = 5 Не = 10
Компанијата во својот историјат била формирана од лице сега/пред две години актуелен носител на јавна функција	Да Не	Да = 5 Не = 10
Компанијата во својот историјат била пренесена на друг сопственик пред или непосредно по (30 дена) по преземањето на јавна функција	Да Не	Да = 10 Не = 0
Компанијата во својот историјат била пренесена на друг сопственик непосредно пред објавување на повикот	Да Не	Да = 0 Не = 10
Повеќе од 80 проценти од вкупните приходи што ги остварувала компанијата во годините кога носителот на јавна функција ја извршувал функцијата се приходи генерирани од склучени договори со јавни претпријатија и државни институции.	Да Не	Да = 5 Не 10
Компанијата апликант поврзана со носител на јавни функции има склучено договори со државни институции и јавни претпријатија по постапка за јавна набавка		
1 договор во последните 2 години	Да Не	Да = 20 поени Не=0
2 договори во последните 2 години	Да Не	Да = 10 поени Не=0
3 договори во последните 2 години	Да Не	Да = 5 поени Не=0

НИЗОК РИЗИК 80-100 поени

СРЕДЕН РИЗИК 50-80 поени

ВИСОК РИЗИК 0-50 поени